

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-09-15
meddelad i
Umeå

Mål nr M 4022-04
M 5465-04

SÖKANDE

Smurfit Kappa Kraftliner Piteå Aktiebolag, 556040-5960
941 86 Piteå

Ombud: Advokat Mats Björk, Alrutz' Advokatbyrå AB,
Box 7493, 103 92 Stockholm

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå
2. Piteå kommun, 941 85 Piteå

SAKEN

Tillstånd till verksamheten vid bolagets kraftlinerbruk i Piteå kommun (M 4022-04) inklusive ny biobränslepanna (M 5465-04); nu fråga om uppskjutna frågor avseende utsläpp till luft av stoft från den gemensamma skrubbern (utredning U6) och momentana ljud nattetid (utredning U8).

Avrinningsområde: 13 (Pite älv)

Koordinater: N = 7258 828

E = 799 960 (SWEREF 99 TM)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslutar de uppskjutna frågorna om villkor för utsläpp till luft av stoft från den gemensamma skrubbern (prövotidsutredning U6) och momentana ljud nattetid (prövotidsutredning U8) och upphäver de provisoriska föreskrifterna P4 och P7 som föreskrivits i deldomen den 18 april 2012 samt meddelar följande villkor för verksamheten.

Utsläpp till luft

22. Utsläppet av stoft från den gemensamma skrubbern för sodapannan och gas- och destruktionspannan får som årsmedelvärde inte överstiga 125 mg/m³ ntg. Kontroll av utsläppet ska ske minst 12 gånger per kalenderår genom mätning.

Dok.Id 210542

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138	Nygatan 45	090-17 21 00	090-77 18 30	måndag – fredag
901 04 Umeå		E-post: mmd.umea@dom.se		09:00-12:00
		www.domstol.se		13:00-15:00

Buller

23. Arbeten som typiskt sett ger upphov till momentana ljudnivåer högre än nedan angiven nivå får inte förekomma nattetid (22-07).

Till och med den 14 juli 2019 ska nivån 65 dB(A) gälla och därefter nivån 60 dB(A).

Bolaget ska upprätthålla ett system för kontroll av momentana ljud nattetid vid närmaste bostäder. Kontroll ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar. Om beräkningarna visar på risk för momentana ljudnivåer överstigande ovan angiven nivå ska bolaget utreda källa och analysera orsak härtill. Om det finns risk för att källan ger upphov till återkommande förhöjda ljudnivåer ska bolaget vidta åtgärder så att den angivna nivån innehålls.

Bolagets arbete enligt ovan ska redovisas i den årliga miljörapporten.

BAKGRUND

Umeå tingsrätt, dåvarande miljödomstolen, lämnade i deldom den 16 juni 2006 Smurfit Kappa Kraftliner Piteå Aktiebolag (bolaget) tillstånd enligt miljöbalken till verksamheten vid bolagets kraftlinerbruk i Piteå. Tillståndet omfattar en högsta årlig produktion om 750 000 ton kraftliner samt tillstånd att installera och driva en ny biobränslepanna vid kraftlinerbruket med en installerad effekt om högst 132 MW. Miljödomstolen sköt upp avgörandet av frågan om villkor för utsläpp till vatten, utsläpp till luft av dels kväveoxider och stoft via kraftlinerbrukets gemensamma rökgasskrubber, dels kväveoxider, stoft, ammoniak och koloxid från den nya biobränslepannan, buller samt åtgärder med anledning av förekomst av legionellabakterier i kraftlinerbrukets biologiska reningsanläggning. I deldom den 18 april 2012 avgjorde mark- och miljödomstolen samtliga uppskjutna villkorsfrågor utom frågan om utsläpp av stoft från den gemensamma skrubbern, frågan om momentana ljud nattetid samt frågan om åtgärder avseende legionellabakterier. Frågan om utsläpp av stoft från den gemensamma skrubbern och frågan om momentant ljud nattetid sköts på nytt upp och bolaget ålades att genomföra följande utredningar.

U6. Utredning av möjligheten att sänka mängden stoft som släpps ut från den gemensamma skrubbern till högst 100 mg/m^3 ntg.

U8. Utredning av möjligheten att sänka det momentana ljudet vid närmaste bostäder till högst 55 dB(A) respektive 60 dB(A), inklusive en bedömning av ekonomiska förutsättningar att genomföra redovisade åtgärder.

Under utredningstiden skulle följande provisoriska föreskrifter gälla.

P4. Utsläppet av stoft från den gemensamma skrubbern får som riktvärde^{*)} och medelvärde för 12 mätningar per kalenderår inte överstiga 150 mg/m^3 ntg.

P7. Momentana ljud nattetid utomhus vid närmaste bostäder får som riktvärde^{*)} inte överskrida 65 dB(A).

^{*)} Med riktvärde avses ett värde som om det överskrids medför skyldighet för verksamhetsutövaren att vidta åtgärder så att värdet hålls.

Frågan om åtgärder avseende legionellabakterier avgjordes genom deldom den 8 oktober 2012.

Bolaget har härfter inkommit med en prøvotidsredovisning avseende de kvarvarande uppskjutna frågorna. Nedan redovisas bolagets yrkanden samt relevanta delar av bolagets prøvotidsredovisning.

YRKANDEN

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen ska fastställa följande slutliga villkor för verksamheten.

Avseende utsläpp av stoft

22. "Utsläppet av stoft från den gemensamma skrubbern för sodapannan och gas- och destruktionspannan får som årsmedelvärde inte överstiga 125 mg/m^3 ntg. Kontroll av utsläppet ska ske minst 12 gånger per kalenderår genom mätning."

Avseende momentant ljud nattetid

"Arbeten som typiskt sett ger upphov till momentana ljudnivåer högre än 65 dB(A) får inte förekomma nattetid (22-07)."

GENOMFÖRDA UTREDNINGAR

Utsläpp av stoft, utredning U6

Bakgrund

Rökgaserna från sodapannan och destruktionsystemets huvudugn renas i en gemensam skrubber. Sodapannan är den dominerande stoftkällan till den gemensamma skrubbern och före skrubbing renas sodapannans rökgaser i elfilter.

Stoftemissionen från den gemensamma skrubbern mäts genom manuella kontroller 12 gånger per kalenderår (i regel 1 gång per månad). Manuella mätningar är ett vanligt förfaringssätt inom branschen, då det inte finns tillförlitlig utrustning för kontinuerlig stoftmätning för sodapannor efter våtskrubbing.

Emissionen av stoft från den gemensamma rökgasskrubbern för sodapannan och destruktionsugnen har ökat i takt med produktionsökningen. Huvudorsaken till den ökade stofthalten är bidraget från sodapannans rökgaser. I takt med ökad produktion har sodapannans rökgasflöde och stoftemissionen efter elfiltret ökat, vilket även har inneburit att stoftemissionen från den gemensamma skrubbern har ökat. Ett omfattande arbete med åtgärder har vidtagits för att begränsa emissionen av stoft, vilket även har redovisats i de senaste ansökningarna och provotidsredovisningarna. Tillräckligt stabila förhållanden och tillförlitligt underlag har dock inte funnits för fastställande av slutliga villkor, utan utsläppet från den gemensamma skrubbern har varit föremål för provotid.

Tidigare belastades skrubbern även med rökgaserna från den gamla biobränslepannan och i samband med installation av en ny biobränslepanna 2007 med egen effektiv stoftrening kunde den gemensamma skrubbern avlastas. Denna åtgärd förväntades medföra minskad stofthalt efter skrubbern, men effekten uteblev och olika åtgärder för en minskad stoftemission utreddes. Den åtgärd som bedömdes som möjlig att genomföra inom en rimlig tidsperiod och till en rimlig kostnad var att utnyttja den gamla biobränslepannans elfilter för en del av rökgaserna från sodapannan. Rökgaserna från sodapannan renas därmed i parallella elfilter före den gemensamma skrubbern. Denna åtgärd genomfördes och det nya systemet togs i drift i april 2008 och fungerade efter intrimning bra under resten av 2008. Stoftmätningar från den gemensamma rökgasskrubbern under perioden 2009-2011 visade dock på högre emissioner än vad som var aktuellt vid sammanställningen av provotidsredovisningen 2008. Elfilerutrustningen trimmades och fördelningen av rökgaser mellan de parallella elfiltren optimerades utan att någon bestående effekt erhöles.

Under höststoppet 2011 genomfördes vissa åtgärder på sodapannan, såsom byte av värmeöverföringsytor och installation av ny styrning av systemet för sotning av pannan. Dessa åtgärder bedömdes inte ha någon direkt inverkan på stoftemissionen, men ger en indirekt effekt då de medför lägre rökgastemperatur och därmed något lägre rökgashastighet, vilket kan ha positiv effekt på stoftemissionen.

Bolaget yrkade vid huvudförhandlingen den 14-15 februari 2012 på fortsatt utredning för stoft från den gemensamma skrubbern för att även utvärdera de under hösten 2011 genomförda åtgärderna. Bolaget erhöll genom deldom den 18 april 2012 förlängd provotid med samma provisoriska villkor som tidigare.

Emissionsutveckling

Stoftmätningar under 2009-2011 visade trots åtgärder och trimningar på fortsatt stora variationer, det provisoriska villkoret har inte överskridits. Under 2012 och fram till maj 2013 har medelutsläppen varit i nivå med ambitionsnivån 100 mg/m³ ntg. Variationen mellan de olika kontrollerna har legat på en mer rimlig nivå 60-120 mg/m³ ntg. För motsvarande period har produktionen uppgått till knappt 90 % av tillståndsgiven nivå.

Bedömning för tillståndsgivna förhållanden

Det underlag som finns för produktionsåret 2012 och fram till nu innebär relativt stabila förhållanden och en relativt hög produktionsnivå, vilket innebär att det är ett tillräckligt underlag för bedömning av emissionsnivå vid tillståndsgivna förhållanden.

Produktionen har uppgått till knappt 90 % av tillståndsgivna förhållanden. Den högre belastningen som krävs av främst sodapannan för att nå tillståndsgiven produktion innebär en viss ökning av stofthalten. En samlad värdering av det underlag som finns med beaktande av den högre belastningen för tillståndsgivna förhållanden innebär att långtidsmedelemissionen för tillståndsgivna förhållanden uppgår till ca 100 mg/m³ ntg. Detta är i nivå med den ambitionsnivå bolaget har haft för de åtgärder och det arbete som har genomförts. Variationen mellan de enskilda kontrollerna kan bedömas uppgå till 80-140 mg/m³ ntg.

Slutsatser och villkorsförslag

Rökgaser från sodapannan och destruktionsystemets huvudugn renas i en gemensam skrubber. Stoftemissionen kontrolleras genom manuella stickprov 12 gånger per kalenderår (i regel 1 gång per månad). Bedömningen för tillståndsgivna förhållanden är en stoftemission på 100 mg/m³ ntg som långtidsmedelvärde. Variationer kommer dock att förekomma mellan medelvärden för enskilda år och mellan de

enskilda kontrollerna. Dessa variationer måste beaktas vid fastställande av ett högsta årsmedelvärde, så att tillräcklig marginal finns.

Med utgångspunkt från ovan angivet långtidsmedelvärde och ovan angivna variationer samt med hänsyn till de variationer som kan antas ske från år till år föreslår bolaget ett årsmedelvärde om 125 mg/m³ ntg. Eftersom utsläppet kontrolleras genom stickprov ett begränsat antal gånger per kalenderår och då variationerna mellan stickproven är förhållandevis stora, bör det inte föreskrivas något begränsningsvärde på kortare tidsbasis än ett år.

Momentana ljud, utredning U8

Under den förlängda provtiden har bolaget låtit ÅF Ljud och Vibrationer utföra kontinuerliga långtidsmätningar inom fabriksområdet och - baserat på dessa mätningar - beräkningar av momentana ljudnivåer i två kontrollpunkter i närliggande bostadsbebyggelse. Beräkningar baserade på mätningar i fabriksområdet har valts, eftersom mätningar i kontrollpunkterna skulle störas av andra bullerkällor. De utförda beräkningarna är förenade med viss osäkerhet och ger inte besked om exakta ljudnivåer i kontrollpunkterna. De gör dock möjligt att identifiera källa respektive orsak till förhöjda momentana ljud och att bestämma åtgärder för att begränsa dessa. För att begränsa momentana ljud vid bostäder nattetid till 60 alternativt 55 dB(A) bedöms luddämpning om 20 dB(A) respektive 25 dB(A) krävas. Att dämpa momentana ljud till 55 dB(A) bedöms som mycket svårt.

Investeringskostnaderna har beräknats till 20 miljoner kr för att innehålla 60 dB(A) och till 25 miljoner kr för att innehålla 55 dB(A). Vidare tillkommer kostnader för drift och underhåll. Ovan angivna kostnader bedömer bolaget som oskäligen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken och ger dessutom inte någon garanti för att de angivna nivåerna alltid kommer att kunna innehållas, eftersom processbetingelse och produktionssätt varierar och nya, oförutsedda källor till momentana ljud kan tillkomma.

Bolaget vill istället fortsätta med sitt arbete avseende momentana ljud som innebär att störningar registreras, källor och orsaker identifieras samt åtgärder vidtas där

behov finns. Som hjälpmedel i detta arbete avser bolaget att använda klagomål från närboende samt direkt eller indirekt mätning på källor som identifierats. Under 2012 inkom totalt fyra klagomål om buller, varav två klagomål avsåg ljud nattetid, och under 2013 har det hittills inte inkommit något klagomål över huvudtaget. Klagomålen har således minskat i antal, vilket bolaget ser som ett tydligt tecken på att arbetet gett ett gott resultat och bör fortsätta.

Resultatet av den genomförda utredningen visar att en begränsning av momentana ljud till nivåerna 60 respektive 55 dB(A) inte är skälig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Nivån 65 dB(A) bör därför bibehållas. Den bör dock inte föreskrivas som begränsningsvärde. Momentana ljud är tillfälliga och kortvariga, vilket innebär att de är svåra att kontrollera. Dessutom är det svårt att förutse och förebygga nya källor av sådana ljud. Ett begränsningsvärde som är direkt straffsanktionerat är därför inte lämpligt.

Villkoret bör istället utformas så att arbeten som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljud överstigande 65 dB(A) inte ska få förekomma nattetid. En sådan utformning är i överensstämmelse med Mark- och miljööverdomstolens praxis (se bland annat dom den 28 februari 2012 i M 197-10).

Genomförd utredning

Sedan hösten 1998 har bolaget ett kontrollprogram avseende buller. Bolaget genomför närfältsmätningar ungefär 6 gånger per år av de ca 50 mest betydande bullerkällorna vid fabriken. Varje enskild bullerkällas status följs kontinuerligt. Utöver detta görs även mätningar på avstånd från fabriken vid 4 kontrollpunkter. Utifrån mätningarna beräknas fabriken bidrag till ljudnivåerna vid närmaste bostäder.

I deldomen den 16 juni 2006 ålades bolaget att utreda buller på tre punkter (U7-U9). Bullersituationen karterades mer ingående av AF under 2008 och redovisades i den insända prövotidsutredningen den 16 december 2008.

Under 2008 genomfördes en ingående ljudkartering då även momentana ljudnivåer kontrollerades. Mätningarna visade att ljudnivån vid normal verksamhet varierar

förhållandevis lite och att de maximala momentannivåerna ligger endast ca 2 dB(A)-enheter över de registrerade ekvivalenta ljudnivåerna. Vid störningar i produktionen kan dock högre ljudnivåer uppstå kortvarigt i samband med t.ex. utblåsning av ånga över säkerhetsventiler. Denna typ av störningar (tillfällig obalans mellan ångproduktion och ånguttag) ökade efter idrifttagandet av den nya biobränslepannan och ångturbinen.

De mest betydande tillfälliga bullerkällorna som har upplevts som störande av närboende har härletts till ångsystemet och tillfällig friblåsning av ånga. Bolaget har därför i första hand genomfört åtgärder för att begränsa och minimera obalanser i ångsystemet, vilka ger upphov till friblåsning av ånga. Dessa åtgärder har bestått av utökad kapacitet för direktreducering av ånga, byte av reglerventiler samt optimering av själva reglersystemet för att begränsa tillfällena med obalanser. Hösten 2010 justerades sodapannans säkerhetsventiler, då dessa var alltför känsliga och lätt löste ut. Hösten 2011 installerades ljuddämpare för sodapannans båda säkerhetsventiler och ljuddämparen för startånga byttes ut till en kostnad på 1 miljon kronor. Dessa är specificerade att klara 55 dB(A) vid närmaste bostäder, samband med bolagets fortsatta arbete med att identifiera momentana ljudkällor och med underlag från de åtgärder som genomfördes konstaterades att tidigare bedömda kostnader för att åtgärda momentana ljudstörningar var kraftigt underskattade. Vidare bedömdes att antalet källor där dämpande åtgärder kan bli aktuellt uppgår till ett 20-tal.

Förlängd provotid 2012-2013

Under 2012 och början på 2013 har ett omfattande arbete genomförts avseende de momentana ljudnivåerna. Bolaget har identifierat källor och tillsammans med extern konsult, AF Ljud & Vibrationer, planerat och genomfört kontinuerliga långtidsmätningar med mikrofoner. Karteringen av de momentana ljudnivåerna har genomförts med mätningar inom fabriksområdet och beräkning av ljudnivån vid två kontrollpunkter i bostadsbebyggelsen. Beräkningar har valts då det inte är möjligt att genomföra kontinuerliga långtidsmätningar i de kontrollpunkter som finns inom bebyggelsen i närområdet till fabriken, då mätningarna skulle störas av ljud från omgivningen såsom trafik, fåglar, väder och vind etc. Mätningar inom fabriksområdet och beräkning av ljudnivån vid kontrollpunkterna innebär dock en viss osäkerhet i

beräknade ljudnivåer då placering av mätare, avstånd mellan källa/mätare och mätare/kontrollpunkt samt dämpningsförhållanden utgör förutsättningar som ingår i bedömnings- och beräkningsunderlag. Beräkningsresultaten utgör en indikation om risken för ljudstörningar och frekvensen av dessa snarare än om exakta ljudnivåer ute i närområdet.

Resultaten från mätningarna har löpande följts av driftpersonalen för att identifiera källa och orsak till den registrerade förhöjda momentana ljudnivån. Orsakerna kan då analyseras för att identifiera lämplig åtgärd för att begränsa störningarna. Då störningarna i huvudsak beror på ofrivilliga ångutsläpp och innebär en energiförlust bör i första hand ångutsläppen begränsas och i andra hand bör dämpande åtgärder tillgripas.

Mätningarna påbörjades i slutet av juni 2012 och pågick i en första omgång till i mitten av januari 2013, för att därefter återupptas i april 2013. Fortfarande finns 4 mätare kvar på fabriksområdet, men en av mätarna har flyttats baserat på resultaten från det första halvåret med mätningar. De resultat som har analyserats och som redovisas här avser perioden, vecka 26 år 2012 till vecka 2 år 2013.

Förutom de mätningar och beräkningar som har genomförts under provotiden, så dokumenteras även de bullerklagomål som kommer in från närboende. Detta är en viktig information för att bedöma förekomsten av ljudstörningar i närområdet och möjligheter till åtgärder samt effekten av genomförda åtgärder.

Mätningar/beräkningar

Målet med mätningarna har varit att identifiera de källor som beräkningsmässigt ger upphov till nivåer som överskrider 60 respektive 55 dB(A) i bebyggelsen. I utredningen har nivåer över 60 dB(A) valts att redovisas då 55 dB(A) nivån beräkningsmässigt överskrider i ungefär samma utsträckning. I det tidigare arbetet med momentana ljudnivåer har det konstaterats att det främst är tillfälliga utsläpp av ånga som har upplevts som störande av närboende. Tidigare har ett 20-tal källor identifierats men vid en närmare inventering identifierades 24 potentiella källor för ångutsläpp. De olika källorna finns inom fem områden på fabriksområdet, pappers-

maskin 1 (PM1), pappersmaskin 2 (PM2), sodapannan och indunstningen/massa-bruket. För att täcka in dessa källor användes 4 långtidsmätare för kontinuerlig registrering av ljudnivå och ljudnivån vid de två aktuella kontrollpunkterna vid närmaste bostäder kunde sedan beräknas.

De fyra långtidsmätarna monterades inom de aktuella fabriksområdena på kort avstånd från källorna för att minimera störningar från källor i andra områden, men det är viktigt att mätutrustningen inte placeras för nära källan då risk finns att utrustningen skadas. Avståndet mellan mätare och källa beaktas vid beräkning av ljudnivån.

Varje mätare används för att registrera ljud från flera källor, vilket måste beaktas vid beräkning av den ljudnivå vid vilken 60 respektive 55 dB(A) riskerar att överskridas i bebyggelsen. Med hjälp av driftsinformation kan källan identifieras. Det viktiga med mätningen är att registrera själva störningen, driftpersonal kan sedan med hjälp av tidpunkt utreda orsaken och vidta korrigering åtgärder.

Resultat från mätningar

Mätningen har skett kontinuerligt och ljudnivån vid respektive mätare har registrerats hela tiden, förutom en kortare period med bortfall för mätaren vid PM1 p.g.a. trasig mikrofon. Resultaten visar att momentana ljud som riskerar att överskrida nivån 60 dB(A) i kontrollpunkterna främst förekommer från PM1 och sodapannan. Genom att beräkna antalet händelser, antalet tydliga registrerade momentana ljudnivåer med risk för störning, per vecka för de olika mätarna får man en uppfattning av förekomsten. Vid beräkning av antalet händelser har man för samtliga mätare tittat på den lägre ljudnivån för att inte underskatta risken för störning. För PM1, där de olika källorna sitter på olika avstånd från mätaren är det avgörande vilken källa som har orsakat den momentana ljudnivån. Vid en genomgång av driftsinformation för PM1 visar det sig att det är främst källorna på ett avstånd på 3-25 m från mätaren som har givit upphov till momentana ljud och förekomsten av störningar (händelser) har därmed varit färre i bebyggelsen än vad som indikeras av resultaten. För PM1 registrerades nattetid i medeltal 6 händelser per vecka och för sodapannan registrerades nattetid i medeltal 3 händelser per vecka. För PM2 och indunstningen

registrerades nattetid endast någon enstaka händelse för hela perioden. Dagtid förekom det oftare och beror främst på att ljud då är en betydligt större aktivitet med arbeten, reparationer och försökskörningar, vilka kan ge upphov till driftstörningar som i sin tur kan ge upphov till momentana ljud. Den mätare som tidigare fanns inom indunstningsområdet har mot bakgrund av detta flyttats i samband med att mätningarna återupptogs i april 2013. Mätaren från indunstningsområdet där förekomsten av händelser har varit låg har flyttats till PM1 för att där kunna få ännu bättre information om de momentana ljud som förekommer.

Mätningar har i första hand inte använts för att kunna kvantifiera ljudnivåer och händelser. Syftet var att med hjälp av information om tidpunkt för förhöjda ljudnivåer kunna hitta orsaker och att så långt som möjligt kunna begränsa störningarna, samt att identifiera källor som kan behöva åtgärdas och vilka åtgärder som bör vidtas. Åtgärder kan till exempel vara underhåll av processutrustning och/eller befintlig dämpningsutrustning. De olika mätarna och deras placering har gett viktig information om varifrån ljudet kommer och med hjälp av driftsinformation har man sedan i de olika processavdelningarna kunnat identifiera källa och processteknisk orsak. Tidigare, i samband med klagomål från boende, har det varit svårare att identifiera fabriksdel och källa. Förutom nivån 60 dB(A), så ingick även i uppdraget att utreda nivån 55 dB(A). Beräkningsmässigt så överskrids nivån 55 dB(A) i bebyggelse i samma utsträckning som nivån 60 dB(A) om ångutsläpp förekommer

Utveckling avseende klagomål

Det arbete bolaget har genomfört under senare år avseende momentana ljud har resulterat i att antalet klagomål avseende ljudstörningar har minskat betydligt. Under 2010 registrerades totalt 17 klagomål (varav 7 nattetid) avseende ljudstörningar, och av dessa bedömdes 12 orsakade av störningar i ångsystemet kring sodapannan. Under 2011 registrerades totalt 13 klagomål (varav 6 nattetid) och av dessa bedömdes 5 vara orsakade av sodapannan och dess ångsystem. Enligt vad som redovisats ovan så genomfördes under 2010 och 2011 ett flertal åtgärder i ångsystemet kring sodapannan, såsom utökad kapacitet för direktreducering av ånga, byte av reglerventiler, optimering av ångreglersystem samt installation av ljuddämpare på sodapannans båda säkerhetsventiler.

Under 2012 registrerades totalt 4 klagomål (varav 2 nattetid), där sodapannan eller snarare turbinen orsakade ett klagomål och ångsystemet på PM2 orsakade ett klagomål. Under 2013, fram till mitten av juni, så registrerades inget klagomål avseende ljudstörningar. Denna utveckling är en tydlig trend och en bra återkoppling på att bolagets pågående arbete med ständiga förbättringar avseende ljudstörningar har gett resultat, och bolaget avser att fortsätta detta arbete.

Åtgärder och kostnader

För att genom dämpning innehålla ljudnivån (momentant buller) 60 dB(A) alternativt 55 dB(A) nattetid i bebyggelsen behövs ljuddämpning på ca 20 respektive 25 dB. Kostnaden för att montera ljuddämpare, för att dämpa ångutsläppen så att momentana ljudnivåer från idag identifierade källor inte överskrider 60 dB(A) alternativt 55 dB(A) i bebyggelsen har grovt uppskattas till ca 20 respektive 25 miljoner kronor. Vid en värdering av kostnaderna är det inte bara investeringen som ska beaktas. Denna typ av installationer innebär även ökade kostnader för drift och underhåll. De tekniska möjligheterna för åtgärderna måste detaljstuderas, men det antas att det kommer att vara mycket svårt att dämpa ljudnivåerna ner till 55 dB(A) i bebyggelsen då det tekniskt innebär stora och omfattande dämpare samt tunga konstruktioner. Det är inte ovanligt med dämpare som väger uppåt 10 ton eller mer.

Dessa kostnader kan inte anses stå i rimlig proportion till den nytta som det skulle medföra och det finns ingen garanti för att dessa åtgärder med säkerhet skulle ge dessa resulterande nivåer då variationer i processbetingelser och produktionssätt kan innebära att nya källor för tillfälliga ljudstörningar kan tillkomma.

Bolaget avser att arbeta med ljudstörningar som en del av förbättringsarbetet, där störningar registreras, orsak identifieras och lämpliga åtgärder värderas. Det är detta arbetssätt som bolaget hittills har använt, och som enligt registrerade ljudklagomål har gett en tydlig förbättring sedan 2010 då arbetet påbörjades på ett formaliserat sätt. Den information som finns från den senaste tidens mätningar, analys av bakomliggande orsaker till de momentana ljudnivåer som har identifierats och vär-

dering av möjliga åtgärder, har medfört att vissa åtgärder har genomförts och ytterligare åtgärder planeras som en del av det handlingsprogram och det arbetssätt som finns avseende ljudstörningar. Bland de åtgärder som genomförts kan nämnas justering av säkerhetsventil i massabruket och experthjälp från extern konsultfirma för genomgång av PM1:s ångsystem. Ytterligare åtgärder är extra kontroll av PM2:s säkerhetsventiler och installation av temperaturgivare på utblåsningsledningar för säkerhetsventiler för PM2, vilka larmar operatörer samt ytterligare trimningar av ångreglersystemet. Dessa åtgärder antas ha bidragit till att antalet ljudklagomål har minskat under 2012-2013 och att det hittills under 2013 inte har registrerats något klagomål.

Utifrån de ljudmätningar som genomförts kan konstateras att merparten av ångutsläppen härrör från PM1 och sodapannan. Eventuella åtgärder bör i första hand genomföras inom dessa områden för att erhålla störst nytta för de kringboende. För PM1, där främst en ångkondensor har orsakat momentana ljudstörningar planerar bolaget att genomföra vissa processförändringar och sedan följa effekten av dessa förändringar. Om processförändringarna inte medför förväntad effekt kan det bli aktuellt att installera en ljuddämpare vilken då kommer att dimensioneras för ljudnivån 55 dB(A) vid närmaste bebyggelse. Kostnaden för denna beräknas till nivån 1 miljon kronor. För sodapannan, eller snarare turbinen, vilken också har orsakat momentana ljudstörningar planerar bolaget att installera en ljuddämpare vilken då kommer att dimensioneras för ljudnivån 55 dB(A) vid närmaste bebyggelse. Kostnaden för denna beräknas till nivån 1 miljon kronor.

Vidare avser bolaget att fortsätta mäta ljud från ångutsläpp, direkt eller indirekt med värme- och/eller vibrationssensorer från vissa av de källor som har identifierats i det arbete som nu har genomförts. Detta för att följa upp effekten av genomförda åtgärder och som underlag för det fortsatta arbetet med att minska förekomsten av momentana ljudstörningar.

Slutsatser

Bolaget avser att fortsätta arbetet med momentana ljud, så att nuvarande låga nivå av bullerklagomål kan bibehållas. Genom uppföljningar av vissa källor kommer

bolaget fortsätta arbetet med att identifiera orsaker till eventuella ljudstörningar och vid behov identifiera och värdera åtgärder. I detta arbete kommer klagomål från närboende och direkt eller indirekt mätning på vissa identifierade källor att vara viktiga hjälpmedel. Bolaget kommer att redovisa sitt arbete avseende momentana ljud i den årliga miljörapporten.

Momentana ljud är tillfälliga och kortvariga, vilket innebär att de är svåra att kontrollera. Dessutom är det svårt att med säkerhet förebygga nya källor för momentana ljud. Konstruktionen med ett högsta begränsningsvärde kan därmed inte anses rättssäkert. Bolaget kan inte med säkerhet förebygga att ett begränsningsvärde för momentana ljud inte överskrids, så vida inte nivån sätts orimligt högt.

Om nuvarande konstruktion med ett riktvärde för momentana ljud inte kan föreskrivas, så föreslår bolaget en formulering som innebär att bolaget har kontroll och kan påverka innehållandet av villkoret. Bolaget föreslår villkorsnivån 65 dB(A), då de utredningar som genomförts visar att kostnaderna för att sänka nivån, investeringsnivån 20 respektive 25 miljoner kronor, är oskäligt höga och inte står i proportion till nyttan. Ovan angivna kostnader bedöms som oskäligen enligt 2 kap. 7 § miljöbalken och ger dessutom inte någon garanti för att de angivna nivåerna alltid kommer att kunna innehållas, eftersom processbetingelse och produktionssätt varierar och nya, oförutsedda källor till momentana ljud kan tillkomma.

Villkoret bör istället utformas så att arbeten som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljud överstigande 65 dB(A) inte ska få förekomma nattetid. En sådan utformning är i överensstämmelse med Mark- och miljödomstolens praxis (se bland annat dom den 28 februari 2012 i mål nr M 197-10).

MYNDIGHETERNAS SYNPUNKTER

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen anser, liksom bolaget, att provotiden för momentana ljud kan avslutas. Däremot anser Länsstyrelsen att provotiden för utsläpp till luft av stoft från gemensamma skrubbern ska förlängas.

Stoft

Länsstyrelsen kan konstatera att Industriutsläppsförordningen (2013:250) har trätt ikraft den 18 juni 2013. Bolagets verksamhet är en så kallad "industriutsläppsverksamhet" enligt nämnda förordning. Enligt uppgifter från Naturvårdsverket ska publicering och ikraftträdande av "BREF Pulp and Paper" ske under första kvartalet 2014. I och med detta blir de BAT-slutsatser som finns i BREF-dokumentet bindande och ska uppfyllas senast fyra år efter att slutsatserna trädde i kraft. Enligt vad Länsstyrelsen känner till kommer BAT-slutsatsen för utsläpp av stoft från befintliga sodapannor ligga på 10-40 mg/Nm³ (6 % O₂).

Det är mycket troligt att det inom en snar framtid kommer att finnas bindande BAT-slutsatser för utsläpp av stoft från sodapannor. Länsstyrelsen anser därför att det redan nu är av största vikt att bolaget utreder hur det kommer att kunna uppfylla de kommande BAT-slutsatserna vad gäller utsläpp av stoft från sodapannan. Utredningstiden kan lämpligen sättas till två år. Provisorisk föreskrift under denna prövotid kan lämpligen vara det förslag till villkor som bolaget självt lämnat.

Buller

Länsstyrelsen anser att villkor för momentana ljudnivåer nattetid kan fastställas och då i huvudsak enligt det förslag Länsstyrelsen lämnade i yttrande daterat den 7 oktober 2011. Länsstyrelsen anser att följande villkor kan fastställas.

”Arbeten som typiskt sett ger upphov till momentana ljudnivåer högre än 65 dB(A) får inte förekomma nattetid (kl. 22.00–07.00).

Bolaget ska åläggas att utföra de åtgärder som krävs för att långsiktigt klara en momentan ljudnivå nattetid på 60 dB(A). Dessa åtgärder kan lämpligen utföras under en femårsperiod. För tiden därefter ska följande villkor fastställas.

Arbeten som typiskt sett ger upphov till momentana ljudnivåer högre än 60 dB(A) får inte förekomma nattetid (kl. 22.00–07.00).”

Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun

Miljö- och byggnämndens samlade bedömning är att efter bolagets inlämnade utredning finns det fortfarande anledning för bolaget att sänka ljudnivåerna till en högsta momentan ljudnivå av 60 dB(A) inom en femårsperiod efter av mark- och miljödomstolen lämnad dom. Kraftlinerbruket är lokaliserat väldigt centralt i Piteå och miljö- och byggnämnden anser att det är av stor vikt att bolaget verkar för att sänka ljudnivåerna, speciellt momentana ljud så att närboende erhåller en så störningsfri boendemiljö som möjligt, särskilt nattetid. Detta även om de åtgärder som bolaget då måste vidta medför höga kostnader.

BOLAGETS BEMÖTANDE**Utsläpp av stoft**

Bolaget är medvetet om den kommande BAT-slutsatsen avseende utsläpp av stoft från sodapannan och kommer att se till att denna uppfylls i tid. Exakt vilket krav som kommer att gälla är ännu inte fastställt, och det kommer att dröja flera år innan kravet kommer att behöva innehållas. Det är inte helt säkert att "BREF Pulp and Paper" träder ikraft under det första kvartalet av 2014 som planerat - förseningar har inträffat tidigare i processen och kan inträffa även framöver - och när väl BAT-slutsatsen har trätt i kraft är det först efter fyra år som kravet de facto börjar gälla.

Eftersom det dröjer så pass lång tid fram till dess att kravet i BAT-slutsatsen börjar gälla, finns det inte någon anledning att avvakta med avgörandet av den uppskjutna villkorsfrågan och förlänga provotiden. Bolaget kan inte heller se något annat skäl till en ytterligare förlängning av provotiden. Provotiden har varit mycket lång (det ursprungliga uppskovsbeslutet meddelades redan 2006), och en förlängning bedöms inte leda till någon ytterligare minskning av stoftutsläppet.

Bolaget vidhåller därför sitt yrkande och förslag till slutligt villkor.

Buller

Bolaget bedriver ett arbete i syfte att undvika olägenheter på grund av momentana ljud. Som framgår av provotidsredovisningen arbetar bolaget aktivt med att registrera störningar och att utreda orsaken till varje störning för att sedan vidta

lämpliga åtgärder så att risken för olägenheter ska upphöra och inte upprepas. Vidare framgår att resultatet av detta arbete varit positivt, vilket återspeglas i det minskande antalet klagomål avseende momentana ljud. Enligt bolagets uppfattning kan därmed behovet av den av länsstyrelsen föreslagna villkorsskärpningen ifrågasättas. I vart fall är behovet inte så stort att det motiverar de mycket stora kostnader som skärpningen skulle innebära.

HANDLÄGGNING EFTER HUVUDFÖRHANDLING

Huvudförhandling och syn genomfördes den 14 maj 2014 i Piteå. Efter denna har bolaget inlämnat ett nytt förslag till villkor för momentana ljud enligt följande:

Bolaget ska upprätthålla ett system för kontroll av momentana ljud nattetid vid närmaste bostäder. Kontroll ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar.

Om beräkningarna visar på risk för momentana ljudnivåer överstigande nedan angiven nivå ska bolaget utreda källa och analysera orsak härtill. Om det finns risk för att källan ger upphov till återkommande förhöjda ljudnivåer ska bolaget vidta åtgärder så att den angivna nivån innehålls.

Bolagets arbete enligt ovan ska redovisas i den årliga miljörapporten.

Arbeten som typiskt sett ger upphov till momentana ljudnivåer högre än nedan angiven nivå får inte förekomma nattetid (22–07). Till och med den 14 juli 2019 ska nivån 65 dB(A) gälla och därefter nivån 60 dB(A).

Länsstyrelsen tillstyrker bolagets förslag till slutligt villkor för momentana ljud. Miljö- och byggnämnden har inget att erinra mot bolagets förslag till villkor.

DOMSKÄL

Utsläpp till luft av stoft från den gemensamma skrubbern

Industriutsläppsförordningen (2013:250) gäller för bolagets verksamhet. Arbetet pågår för att ta fram ett nytt ”BAT Reference Document” (BREF) inkluderande

bindande s.k. BAT-slutsatser avseende tillverkning av papper och massa. Något beslut om antagande av denna nya BREF har dock ännu inte skett.

Länsstyrelsen yrkar att provotiden ska fortsätta och att bolaget under en tid på två år ska utreda hur det kommer att kunna uppfylla kommande BAT-slutsatser. Under utredningstiden kan enligt länsstyrelsens mening det förslag till villkor som bolaget föreslagit fungera som en provisorisk föreskrift.

Bolaget har motsatt sig fortsatt förlängning av provotiden och betonar att frågan varit uppskjuten under lång tid och att bolaget är medvetet om att det kommer att bli skärpta krav. Bolaget kommer att genomföra en utredning för att kunna uppfylla dessa krav men menar att det inte bör ske inom ramen för nu aktuellt mål.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att frågan om villkor avseende utsläpp till luft av stoft från den gemensamma skrubbern har varit uppskjuten sedan den 16 juni 2006. Det faktum att skärpta utsläppskrav är att förvänta i och med att nya BAT-slutsatser antas medför att bolaget har att följa utvecklingen och förbereda sig inför de åtgärder som kan behövas. Att förlänga tiden för den uppskjutna frågan förändrar inte detta. Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att det i detta fall inte är lämpligt att koppla samman de skyldigheter bolaget har för att genomföra kommande BAT-slutsatser och den sedan år 2006 uppskjutna frågan om utsläpp av stoft från den gemensamma skrubbern. Mark- och miljödomstolen menar därför att frågan bör avgöras med det underlag som nu finns presenterat.

Mark- och miljödomstolen finner att det förslag till villkor som bolaget presenterat kan föreskrivas som slutligt villkor. Bolaget har vid huvudförhandlingen upplyst om att föreslagen nivå avser den syrehalt som bolagets sodapanna normalt sett har dvs. 4–5 %.

Momentant ljud nattetid

Bolaget har vid huvudförhandlingen redovisat sina undersökningar av momentana ljud. Undersökningarna omfattar bl.a. karteringar av momentana ljudnivåer inom fabriksområdet, långtidsmätningar inom vissa områden och kontinuerlig registrering

samt registrering av klagomål från kringboende. Genom den kontinuerliga registreringen kan man med hjälp av tidpunkt och driftsinformation identifiera källan och vidta korrigerande åtgärder. Bolaget har åtagit sig att fortsätta med detta arbete då det ger information om huvudsakliga åtgärder till förhöjda ljudnivåer och möjlighet att jobba med ständiga förbättringar.

Bolagets slutliga förslag till villkor har inte mött några invändningar.

Mark- och miljödomstolen noterar att bolagets åtagande om ett system för att hitta höga momentana ljudnivåer är ambitiöst. Systemet kan sägas vara en metod för att säkerställa att verksamheten över tid inte ändras så att arbeten som typiskt sett ger upphov till för höga ljudnivåer nattetid uppstår. Bolagets förslag till villkor innehåller dels ett avsnitt som beskriver åtagandet i stort och dels ett avsnitt som liknar de villkor som normalt brukar meddelas avseende momentant buller. Mark- och miljödomstolen anser att bolagets förslag till villkor kan godtas, dock bör det ändras så att det egentliga villkoret beskrivs först och bolagets åtagande därefter. Villkorets utformning framgår av domslutet.

Övrigt

I och med denna dom är samtliga frågor i målen M 4022-04 och M 5465-04 slutligt avgjorda.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 6 oktober 2014.

Anders Alenskär

Lena Nilsson

I domstolens avgörande har rådmannen Anders Alenskär, ordförande, och tekniska rådet Lena Nilsson samt de särskilda ledamöterna Bengt Hultman och Karl- Erik Isaksson deltagit.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.